

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پژوهشنامه تربیت انقلابی

سال اول، شماره ۱ (شماره پیاپی ۱) پاییز و زمستان ۱۴۰۳

صاحب امتیاز: دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (ع) - مرکز آموزش علویون

مدیر مسئول: دکتر علی پور خزائی

سرمدیر: دکتر بهمن زارعی

مدیر اجرایی: دکتر بهزاد جلالوند

تنظیم و صفحه آرایی: احمد غینری

چاپ و صحافی: مرکز چاپ بلاغ

شمارگان: ۱۰ نسخه

قیمت: ۲/۰۰۰/۰۰۰ ریال

نشانی دفتر نشریه: قم، میدان هفتاد و دو تن، به سمت اراک، ابتدای پل شهید دستغیب،

مرکز آموزش عمومی افسری و تربیت پاسداری علویون

شماره دفتر نشریه: ۰۲۵۳۱۱۲۹۱۴۸

نشانی پست الکترونیکی نشریه: b.zaree@ihuo.ac.ir

اعضاء گروه دبیران (هیأت تحریریه)

جایگاه در نشریه	نام و نام خانوادگی	جایگاه شغلی
مدیر مسئول	دکتر علی پور خزائی	فرمانده مرکز آموزش علویون
سر دبیر	دکتر بهمن زارعی	مدیر پژوهش علویون
مدیر اجرایی	دکتر بهزاد جلالوند	مدیر اجرایی فصلنامه انسان پژوهی دینی
عضو هیات تحریریه	دکتر اسحاق طاهری	استاد تمام دانشگاه علوم اسلامی شهید محلاتی
عضو هیات تحریریه	دکتر شریف لکزایی	دانشیار پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی
عضو هیات تحریریه	دکتر مرتضی شیرودی	دانشیار پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع)
عضو هیات تحریریه	دکتر علیرضا میرزایی	دانشگاه جامع امام حسین (ع)
عضو هیات تحریریه	دکتر داود بصارتی	دانشیار دانشگاه علوم اسلامی شهید محلاتی
عضو هیات تحریریه	دکتر محمد بهزاد	استاد یار دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (ع)
عضو هیات تحریریه	دکتر محمد علی معیل	استاد یار دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (ع)
عضو هیات تحریریه	دکتر علی جان مرادی جو	استاد یار دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (ع)

داوران این شماره از فصلنامه

بایسته‌های تربیت انقلابی در سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

داود بصارتی^۱

چکیده

تربیت انقلابی از اساسی‌ترین عوامل در کارآیی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی نسبت به اهداف تعیین شده در آن است. اهداف والای نیروهای سپاه مبنی بر دفاع از تمامیت ارضی و امنیت کشور خصوصاً دفاع قانونی و همه‌جانبه از انقلاب اسلامی و دستاوردهای آن اقتضا می‌کند که مدیریت نیروها و اداره امور در آن در دست نیروهایی باشد که تربیت انقلابی یافته‌اند؛ ازاین‌رو توجه به بایسته‌های تربیت انقلابی و به عبارت دیگر چیرگی شاخص‌های آن در سپاه از اهمیت بیشتری برخوردار و شایان بررسی و پژوهش است. این مقاله به روش توصیفی تحلیلی از نگاه قرآن و روایات و امامین انقلاب به برخی بایسته‌های تربیت انقلابی اشاره می‌کند که تربیت نیروها در سپاه با اهتمام به این بایسته‌ها می‌تواند موجب کارآمدی و اثربخشی در تحقق اهداف سپاه باشد. برآمد حاصل از این نوشتار آن است که عناوینی همچون ولایت‌مداری، خلاقیت، بن‌بست‌شکنی، روحیه بسیجی، متخصص و امانت‌دار بودن، مسئولیت‌پذیری، اجتناب از تنبلی، وجدان‌کاری، نظم و انضباط، رعایت شئون پاسداری و بهره‌مندی از تجارب ارزشمند دیگران می‌تواند از مهم‌ترین بایسته‌های تربیت انقلابی در سپاه باشد.

واژه‌های کلیدی: تربیت، تربیت انقلابی، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، نیروی انسانی.

۱. مقدمه/ بیان مسأله

برای محقق شدن اهداف سپاه پاسداران انقلاب اسلامی مبنی بر دفاع از انقلاب اسلامی و دستاوردهای آن در برابر هجمه‌ها و خطرات بنیان افکن از یک سو و با توجه به ویژگی‌های پیچیده و جدید نبرد معاصر و مقتضیات زمان از سوی دیگر نیاز به نیروی انسانی کارآمد در پرتو تربیت انقلابی در رده‌های مختلف سپاه پاسداران انقلاب اسلامی بیش از گذشته ضروری است. سنگ بنای سپاه، نیروی انسانی شاغل در آن است و هر اندازه این سنگ بنا محکم و نفوذناپذیر و اثربخش باشد، اهداف و مقاصد سازمان دست‌یافتنی‌تر است. بدون شک یکی از عناصر حیاتی استحکام بخش به این سنگ بنا، تربیت انقلابی نیروی انسانی شاغل در سپاه است و تربیت انقلابی نیروها، اساس غلبه بر مشکلات و چالش‌های موجود و پیش‌روی سپاه و عبور از آن‌ها است. به بیان دیگر بکارگیری این نوع نیروها نه تنها در سپاه، بلکه در سطح کلان کشور و در مناصب مختلف سیاسی و اجتماعی، نسخه‌ی علاج بخش مشکلات کشور است. بدون شک ویژگی سپاه پاسداران نسبت به سایر سازمان‌های نظامی، برخورداری آن از ماهیت معنوی است؛ جوهره‌ی سپاه، معنویت و تربیت معنوی در آن است. در واقع تربیت انقلابی در سایه حاکمیت معنویت در این نهاد حاصل شدنی است. با توجه به اهمیت و اثربخشی نیروی انسانی حاصل از تربیت انقلابی در سپاه، بایسته‌های تربیت انقلابی در آن شایان توجه و بررسی می‌شود و این پرسش به ذهن می‌آید که: بایسته‌های تربیت انقلابی در سپاه پاسداران انقلاب اسلامی چیست؟

برای بررسی پرسش مذکور در این مقاله ابتدا روش‌شناسی پژوهش و پیشینه‌ی آن بیان می‌شود، سپس برخی از واژگان مهم موجود در عنوان مقاله مفهوم‌شناسی و در ادامه برخی از مهم‌ترین بایسته‌های تربیت انقلابی واکاوی می‌شود.

۲. روش‌شناسی

روشی که در نگارش این مقاله استفاده شده، روش توصیفی تحلیلی است. در بعد توصیفی ابتدا چندین متغیر مرتبط با عنوان مقاله بدون در نظر گرفتن ارتباط آن‌ها با هم بررسی می‌شود و خروجی این بررسی در تولید فرضیه مشاهده می‌شود. در بعد تحلیلی نیز ارتباط دو یا چند متغیر مذکور با پیامدهای مورد نظر بررسی می‌شود و از رهگذر آن یک ارتباط علمی کشف می‌شود؛ بر این اساس راجع به روش‌شناسی توصیفی تحلیلی مقاله گفتنی است که ابتدا متغیرهای مرتبط با تربیت انقلابی نیروها در سپاه به گونه‌ی

توصیفی بررسی شده، سپس ارتباط آن‌ها با متغیر تربیت انقلابی و به عبارت دیگر کیفیت تأثیر آن‌ها در تربیت انقلابی نیروها به گونه‌ی تحلیلی واکاوی می‌شود. اسناد این نوشتار نیز کتابخانه، سایت و نرم‌افزارهای مناسب با عنوان مقاله است.

۳. پیشینه پژوهش

با جستجویی که انجام شد، نویسنده به اثر مستقلی که بایسته‌های تربیت انقلابی در سپاه پاسداران انقلاب اسلامی را بررسی کرده باشد، دست نیافت؛ از این‌رو مقاله حاضر با عنوان مذکور در خور تأمل و توجه است.

۴. مفاهیم

۴-۱. سپاه پاسداران

سپاه پاسداران انقلاب اسلامی نهادی است تحت فرماندهی مقام رهبری که هدف آن نگهداری از انقلاب اسلامی ایران و دستاوردهای آن و کوشش مستمر در راه تحقق آرمان‌های الهی و گسترش حاکمیت قانون خدا طبق قوانین جمهوری اسلامی ایران و تقویت بنیه دفاعی جمهوری اسلامی از طریق همکاری با سایر نیروهای مسلح و آموزش نظامی و سازمان‌دهی نیروهای مردمی می‌باشد (ماده ۱، فصل ۱، اساسنامه سپاه پاسداران انقلاب). اصل ۱۵۰ قانون اساسی نیز بر نقش سپاه در نگهداری از انقلاب و دستاوردهای آن تصریح کرده است.^۱

۴-۲. نیروی انسانی^۲

به‌طور کلی منظور از نیروی انسانی، تمامی کارکنان شاغل در یک سازمان و نیروی محرکه‌ی موتور تولید و فعالیت در جامعه است. این نیرو سبب به حرکت درآوردن چرخ‌های تولید در جامعه می‌شود. در بیان اهمیت و جایگاه نیروی انسانی در سازمان گفتنی است که منابع انسانی، نیروی محرکه‌ی اصلی سازمان هستند و نبود آن‌ها برابر با توقف فعالیت سازمان است؛ از این‌رو مقصود از نیروی انسانی در این مقاله،

۱. اصل ۱۵۰ قانون اساسی: سپاه پاسداران انقلاب اسلامی که در نخستین روزهای پیروزی این انقلاب تشکیل شد برای ادامه نقش خود در نگهداری از انقلاب و دستاوردهای آن پابرجا می‌ماند. حدود و وظایف و قلمرو مسئولیت این سپاه در رابطه با وظایف و قلمرو مسئولیت نیروهای مسلح دیگر با تأکید بر همکاری و هماهنگی برادرانه میان آن‌ها به‌وسیله قانون تعیین می‌شود.
2.manpower

نیروهای نظامی و کادری هستند که در مشاغل نظامی در نیروهای مسلح فعالیت دارند؛ مثل فرماندهان، مدیران و نیروهای تحت امرشان.

۳-۴. تربیت^۱

تربیت در لغت از «ربو» و از باب تفعیل است؛ زیرا زمانی که ناقص واوی به باب تفعیل برده شود، مصدرش بر وزن تَفَعَّلَه خواهد بود؛ مثل تربیه (طباطبائی، ۱۳۷۹، ۱۷۱). راغب در تعریف این واژه می‌نویسد: «الرَّبُّ فِي الْأَصْلِ التَّرْبِيَّةُ وَهُوَ انْشَاءُ الشَّيْءِ حَالاً فَحَالاً إِلَى حَدِّ التَّمَامِ»^۲ (راغب اصفهانی، ۱۴۱۶، ۳۴۰). در اصطلاح تربیت عبارت است از پرورش دادن؛ یعنی استعدادهای بالقوه درونی که در یک شیء وجود دارد، به فعلیت برسد و بین آن‌ها تعادل و هماهنگی ایجاد شود تا شخص مرتبی از این راه به بالاترین حد کمال خود برسد (مطهری، ۱۳۸۳، ۴۳).

۴-۴. تربیت انقلابی^۳

تربیت انقلابی تربیتی بر اساس دلالت‌های سیاسی اجتماعی، توحید ربوبی و عدالت در تجلی صفات و اسماء الهی انسان است به گونه‌ای که او بتواند استعدادهای فطری الهی خود را در تمام ابعاد اعتقادی، عبادی، اخلاقی، اجتماعی و سیاسی - بر پایه معرفت و بصیرت اسلام ناب و باورمندی به مشروعیت ولایت مطلقه فقیه در دوران غیبت - در نظام جمهوری اسلامی ایران در مراتبی از حیات طیب به ظهور برساند (موسوی، ۱۳۹۸، ۴۱). در این مقاله فرایند مذکور در تعریف فوق در قالب بایسته‌های تربیت انقلابی تحلیل می‌شود.

۵. بایسته‌های تربیت انقلابی

در این قسمت از مقاله مهم‌ترین بایسته‌های تربیت انقلابی تبیین و تحلیل می‌شود. مقصود از بایسته‌ها الزاماتی است که وجود آن‌ها در نیروهای شاغل در سپاه برای رسیدن به اهداف اساسی این نهاد، ضروری است.

1.education

۲. رب در اصل، تربیت است و تربیت ایجاد تدریجی یک چیز از حالتی به حالت دیگر تا به رسیدن به حد تمام است.

3.revolutionary education

۵-۱. ولایت محوری و اطاعت‌پذیری^۱

نظام الهی و ولایی، تجلی ولایت الهی در روی زمین است. اِعمال و اجرای ولایت الهی در عصر حضور معصومین (ع) به رسول خدا (ص) و پس از ایشان به ۱۲ امام معصوم (ع) و در دوره غیبت به ولی فقیه جامع‌الشرايط ابلاغ شده است؛ از این رو التزام عملی فرد نظامی و شاغل در نیروهای مسلح به ولایت فقیه، التزام به ولایت رسول خدا و معصومین پس از وی است. (اکبریان و دیگران، ۱۳۹۰: ۱۶۱) و این التزام موجب تربیت انقلابی شخص و موفقیت وی در اجرای احکام و دستورات الهی می‌شود. تربیت انقلابی در نظام ولایی به معنای انجام تمام و کامل دستورات خداوند متعال است و شخصی که در عمل به ولایت فقیه ملتزم است و این التزام را با انجام دادن صحیح فرامین ولی فقیه در مجموعه کاری خود نشان می‌دهد، تربیت انقلابی خود را ظاهر می‌کند. قرآن کریم صراحتاً مؤمنان را به اطاعت از ولایت الهی که توسط اولیاء خدا در روی زمین قابلیت اجرا پیدا می‌کند، امر می‌کند (نساء: ۵۹). روایات نیز حکم ولی فقیه در عصر غیبت را همانند حکم امام معصوم (ع) در عصر حضور معرفی می‌کند. امام صادق (ع) می‌فرماید: «هر کس از شما که حدیث ما را روایت می‌کند و در حلال و حرام ما نظر می‌کند و احکام ما را می‌شناسد، پس او را حکم و داور برگزینید. من او را حاکم شما قرار دادم، پس هرگاه او طبق حکم ما حکم کرد و کسی آن را نپذیرد، حکم خدا را سبک شمرده و ما را رد کرده است و هر کس ما را رد کند، خدا را رد کرده و این در حد شرک به خدا است» (حرعاملی، ۹۹/۱۸). اطاعت‌پذیری از لوازم و نتایج ولایت محوری است و قوام نظامی‌گری در سپاه به تبعیت از فرمان ولایت و رعایت سلسله مراتب است. طبق کلام معصومین (ع)، تبعیت از ولی فقیه منصوب از سوی ایشان به منزله پیروی از خود معصوم (ع) است. حضرت علی (ع) در کلامی خطاب به مردم مصر ملازمه‌ی بین پیروی از فرمان ولی منصوب از سوی معصوم (ع) و پیروی از کلام معصوم (ع) را چنین بیان می‌کند: «اگر مالک به شما فرمان حرکت داد، حرکت کنید و اگر دستور به توقف داد، توقف کنید؛ زیرا او جز به دستور من بر کاری اقدام نمی‌کند و کاری را جلو یا عقب نمی‌اندازد» (مفید، ۱۴۱۳: ۸۰). البته اصل اطاعت‌پذیری در تمام نیروهای مسلح حاکم است و به سپاه اختصاص ندارد؛ زیرا بدون اطاعت‌پذیری، رکن خیمه‌های نیروهای مسلح فرو می‌ریزد. البته نیروهای تحت امر می‌توانند قبل از صدور فرمان از فرمانده و ولی در حد توان و تخصص به او مشورت بدهند، اما این ولی و فرمانده است که تصمیم نهائی را می‌گیرد و نیروهای را به اجرای آن فرمان می‌دهد. قرآن کریم این فرایند

1. obedience

را در آیه ۱۵۹ سوره آل عمران بیان کرده است: «و در کار با آنان مشورت کن، پس هرگاه تصمیم گرفتی، به خدا توکل کن».^۱ فلسفه‌ی پیروی از فرمانده این است که اگر افراد پس از صدور فرمان، اعمال سلیقه کرده و اجرای دستور را به تأخیر بیندازند یا نحوه اجرای آن را تغییر دهند، اتحاد نیروی نظامی از بین رفته، هرج و مرج پیش می‌آید؛ حضرت علی (ع) در کلام نغزی نافرمانی از دستور فرمانده را آفت نظامی‌گری می‌داند: «آفت نظامی‌گری، نافرمانی از فرمانده است»^۲ (نهج البلاغه، نامه ۱۴). مقام معظم رهبری نیز در راستای بر حذر داشتن نیروها از نافرمانی و پیامدهای خطرناک آن می‌فرماید: «تقید آن نظم و کنار هم ایستادن و آن انضباط لازم در خود جنگ و ماهیت جنگ اثر می‌گذارد. این بی‌نظمی خصلتی در انسان است که باید سرکوب شود و در آنجایی که فرمانده می‌گوید: پیش! یا عقب‌گرد قهرمانانه تاکتیکی! این بی‌نظمی خودش را نشان ندهد» (جمعی از نویسندگان، ۱۳۷۱، ۲۹)؛ بنابراین اطاعت‌پذیری از فرمانده به معنای اجرای درست و به‌موقع دستورات، موجب تربیت انقلابی نیروها و کارآمدی در امر نظامی‌گری می‌شود و یکی از عناصر اساسی این کارآمدی، اطاعت‌پذیری نیروی انسانی تحت امر فرمانده است.

۵-۲. خلاقیت^۳

خلاقیت به‌عنوان یکی از بایسته‌های تربیت انقلابی به معنای پدید آوردن چیزی از چیز دیگر به‌گونه‌ای منحصر به فرد است؛ به عبارت دیگر، خلاقیت به معنی کم یا زیاد کردن یک پدیده و تغییر شکل دادن و یا ترکیب کردن آن با سایر پدیده‌ها، اشیاء یا چیزها است (https://www.iran-academy.ir).

نیروی نظامی که از عنصر خلاقیت بهره‌مند باشد از دیگران متمایز است. در یک سازمان به دلیل وجود توقعات متفاوت فرماندهان، می‌طلبند که برنامه‌ریزی‌های مختلف بر پایه‌ی ظرافت و خلاقیت باشد تا میزان رضایتمندی فرماندهان و سازمان از نیروهای تحت امر بالا رود؛ در این صورت اثربخشی و کارآمدی نیز افزایش می‌یابد؛ به عبارت دیگر هرگاه مسئولی طبق خلاقیتش در جای شایسته و مناسب گماشته شود، توان اداره کردن مسئولیت و وظیفه خود را به بهترین وجه پیدا می‌کند (گلستانی، ۱۳۸۳: ۴۵). خلاقیت در سازمان به معنای راه میانبر، راه نرفته و بازکردن بن‌بست‌ها و رونمایی شیوه‌های جدید و ناشناخته‌ی متناسب با وظایف نیروها و در جهت اهداف از قبل تعیین شده‌ی سازمان است. مقام معظم رهبری در

۱. و شاورهم فی الامر فاذا عزمت فتوکل علی الله.

۲. أفة الجند مخالفه القاده.

3. Creativity

تحسین یافتن راه میانبر و خلاقانه جهت رسیدن سریع و درست به مقصد و هدف می‌فرماید: «راه‌های میانبر در دنیا الی ماشاء الله وجود دارد. هزاران راه وجود دارد. یک راه، همان راهی است که این تمدن کنونی دنبالش رفته و پس از هر قدمی، قدم بعدی را به دنبال آورده است... ما باید در این قسمت کار کنیم و به راهی برسیم که آن راه ما را به پیشرفت‌های علمی سریع کاملاً مجهز کند» (نرم‌افزار حدیث ولایت، سخنان مقام معظم رهبری در تاریخ ۱۳۷۷/۰۲/۰۷). نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران هر کدام با توجه به اهدافی که سازمان متبوعشان برای آن‌ها تعریف کرده به خلاقیت‌های مختلفی دست یافته‌اند. سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در راستای مأموریت پاسداری از انقلاب اسلامی و مدیریت چالش‌های پیش‌روی مأموریت مذکور، راه‌های میانبر و خلاقانه‌ای کشف کرده است و این خلاقیت در عرصه‌های مختلف سپاه همچون تولید علم، آموزش‌های تخصصی، زمان و موقعیت‌شناسی، فعالیت‌های سازندگی و روش‌های عملیاتی به چشم می‌خورد (رفیعی و الهامی‌نیا، ۱۳۹۰، ۲۴۸)؛ بنابراین خلاقیت سبب می‌شود تا نیروی نظامی به دور از برنامه‌های تکراری و کسل‌کننده به پیشرفت در برنامه‌های خود با هدف مشخص بپردازد و کار کردن برای بقیه نیز جذاب، اثربخش و راهگشا باشد؛ اینجاست که تربیت انقلابی نیروها، در اثر خلاقیت، سبب کارآمدی و اثرگذاری می‌شود.

۵-۳. بن‌بست شکنی^۱

مراد از بن‌بست شکنی در سازمان نیروهای مسلح اقداماتی است که فرماندهان و مدیران در جهت رشد و تعالی سازمان‌های خود انجام می‌دهند تا سازمان خود را از خطر تحجرگرایی و روزمرگی نجات دهند (باقی‌نصرآبادی و دیگران، ۱۳۹۴: ۲۲۹). یکی از بایسته‌های تربیت انقلابی نیروها، بن‌بست شکنی آن‌ها است؛ به این معنا که هرگاه نیرو در سپاه در جهت حرکت خود با مشکلاتی مواجه شود و عبور از آن در حالت عادی ممکن نباشد، نیرو باید هنر گذر از بحران و مشکلات مذکور را از خود نشان دهد و سازمان را از مبتلا شدن به آسیب‌های آن بحران نجات دهد و این هنر بن‌بست شکنی زمانی برای وی میسر می‌شود که تربیت انقلابی یافته باشد. یکی از الزامات بن‌بست شکنی، صبور بودن شخص بن‌بست شکن است؛ زیرا این خصیصه به صبوری خاصی نیازمند است و در پرتو آن می‌تواند کارهایی را که ممکن است در نظر خیلی از افراد، ناممکن باشد، وی آن‌ها را ممکن و محقق می‌کند. حضرت علی (ع) در کلامی می‌فرماید: «شخص صبور، پیروزی را از دست نمی‌دهد و سرانجام به پیروزی می‌رسد؛ اگرچه مدتی طولانی بر او

1. deadlock breaking

بگذرد» (نهج البلاغه، حکمت ۱۵۳). مقام معظم رهبری نیز تأکید می‌کند: باید روزه‌روز خودتان را کامل کنید و گام‌های بلندتری بردارید. راه پیشرفت بشر بن بست و مسدود و تمام شدنی نیست. باید سطح دانش و انضباط و تقوا و نظم را تا آخرین تلاش‌های خودتان بالا ببرید و آن‌ها را روزه‌روز بهتر کنید» (بیانات معظم له، ۱۳۷۸/۰۲/۲۹)؛ بنابراین نیروی انسانی وقتی تربیت انقلابی خود را با بن بست شکنی ظاهر می‌کند، شاید دچار مشکلات و فراز و فرودهایی در جهت بن بست شکنی شود، اما به هیچ وجه ساکت نمی‌ماند و خط شکنی می‌کند. برای نمونه می‌توان به بن بست شکنی حاج قاسم در جریان سقوط شهر موصل عراق و محاصره شهر آمرلی توسط داعش اشاره کرد. در وضعیتی که اکثر افراد و آشنایان به مسائل نظامی معتقد بودند کار موصل و آمرلی و برخی دیگر از شهرهای عراق به لحاظ محاصره کامل توسط داعش تمام شده و این شهرها از دست رفته‌اند، اما حاج قاسم به همراه تنی چند از یاران جان برکفش یک حرکت شجاعانه از خود برای همیشه‌ی تاریخ بر جای گذاشت و با بالگرد از بالای سر نیروهای داعش گذشت و خود را به شهر رساند و به سازماندهی نیروهای مدافع شهر پرداخت و با تجدید روحیه‌ی مقاومت در بین مردم و نیروها مانع از سقوط شهر و قتل عام فجیع مردم شد.

۴-۵. روحیه بسیجی

نظام جمهوری اسلامی ایران اهداف والایی چون گسترش توحید و عدالت اجتماعی دارد و برای وصول به این اغراض، نیروی انسانی دارای روحیه و تفکر بسیجی لازم است. امام خمینی (ره) در اهمیت روحیه بسیجی می‌گوید: «اگر بر کشوری نوای دل‌نشین تفکر بسیجی طنین‌انداز شد، چشم طمع دشمنان و جهان‌خواران از آن دور خواهد گردید» (امام خمینی، ۱۹۵/۲۱). از نگاه مقام معظم رهبری شخص دارای روحیه بسیجی، همیشه در صحنه حاضر است و در جایی که باید حاضر باشد غائب نیست و این خصلت را از اول خصائص یک بسیجی بر می‌شمرد» (بیانات، ۱۳۸۹/۴/۲). داشتن روحیه بسیجی در یک نیروی نظامی خستگی در برابر کارها را از او دور می‌کند و بانشاط ادامه می‌دهد؛ در واقع چنین نیرویی صرفاً برای رضای خدا و بدون چشم‌داشت مادی کار را پیش می‌برد و خود را اسیر تشریفات کاذب و دست و پاگیر نمی‌کند و مأموریت‌های سازمان را به دیده‌ی نعمت الهی می‌نگرد؛ امام حسین (ع) می‌فرماید: «همانا نیازهای مردم به شما از نعمت‌های الهی است، پس از انجام نعمت خسته نشوید»^۱ (مجلسی، ۳۱۸/۷۴).

۱. آن حوائج الناس الیکم من نعم الله علیکم فلاتملوا النعم.

شهید زین الدین چنین روحیه‌ای داشت و اکثر مواقع لباس بسیجی به تن داشت. وی یک شخصیت مردمی و مخلص بود؛ از لحاظ معنوی نیز برجسته و دارای حُسن خلق بود (کنگره شهید زین الدین، ۱۳۷۳، ۷۶). شهید مهدی باکری فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا نیز دارای روحیه بسیجی و در اوج بود. ایشان می‌گوید: «وقتی با بسیجی‌ها راه می‌روم، حال و هوای دیگری پیدا می‌کنم. هرگاه خسته می‌شوم، پیش بسیجی‌ها می‌روم تا از آن‌ها روحیه بگیرم و خستگی‌ام برطرف بشود» (گودرزی، ۱۳۷۱، ۵۹/۵). یک فرمانده نظامی شایسته مثل شهید مهدی باکری وقتی از شدت کار خسته می‌شود، برای اینکه خستگی در روند کارها توقف ایجاد نکند، سراغ بسیجی‌ها می‌رود تا روحیه‌ی کار و نشاط مجدد بگیرد. برکات روحیه بسیجی بارها در طول ۸ سال دفاع مقدس توسط بسیجی‌ها و فرماندهانی چون مهدی باکری تجربه شده است و چیزی نیست که صرفاً نظری و ادعائی باشد و اگر نام جامعی برای برکات این روحیه پیدا کنیم، نام کارآمدی برازنده‌ی آن است؛ چرا که طبق بیانات بالا و تجربه‌های نقل شده از زبان فرماندهانی که خود منبع پمپاژ روحیه‌ی بسیجی به دیگران بودند، روحیه‌ی بسیجی، چنان شخص را برای انجام کارهای بزرگ و مشکل تربیت می‌کند که انجام آن‌ها را در راستای قرب الهی و کمال انسانی می‌بیند و در کارهای مذکور کارآمدی و اثربخشی را بالا می‌برد و سبب پیشرفت مادی و معنوی سازمان و به تبع آن کشور و عامل دفع خطرات احتمالی دشمنان کشور می‌شود.

۵-۵. متخصص^۱ و امانت‌دار بودن^۲

امانت‌داری و پاک دستی یکی از بایسته‌های تربیت انقلابی شخص برای پذیرش مسئولیت‌های اجتماعی است، اما کافی نیست، بلکه در کنار آن عناصر دیگری از جمله تخصص و کاربلدی نیز الزامی است؛ از این رو قرآن کریم در برخی آیات به وجود این دو عنصر در شخصی که مسئولیت اجتماعی قبول می‌کند، تأکید دارد. در آیه ۵۵ سوره یوسف از زبان ایشان چنین می‌فرماید: «گفت: مرا سرپرست خزائن سرزمین (مصر) قرار بده؛ زیرا من حفظ‌کننده‌ی آگاه هستم».^۳ طبق این آیه حضرت یوسف (ع) از خداوند متعال تقاضا می‌کند که او را سرپرست خزائن مصر قرار دهد و برای توانمندی خود نسبت به این سرپرستی و مسئولیت، به امانت‌داری و علمش استناد می‌کند. در این آیه به دو

1. specialist

2. being trustworthy

۳. قال اجعلنی علی خزائن الارض انی حفیظ علیم.

مورد از مهم‌ترین عناصر پذیرش مسئولیت اقتصادی تصریح شده است که عبارتند از حفیظ بودن (امانت‌دار بودن نسبت به خزائن مصر و پرهیز از افراط و تفریط در استفاده از آن) و آگاه بودن (به مدیریت خزائن). حضرت یوسف کسی است که شایسته پذیرش این مسئولیت است. این موضوع را می‌توان در شکل یک قیاس منطقی تقریر کرد. قیاس منطقی شامل یک قضیه به نام صغری و قضیه دیگر به نام کبری و نتیجه‌ای است که برآیند دو قضیه‌ی مذکور است. تقریر قیاس به این شکل است: حضرت یوسف (ع)، آگاه و امانت‌دار است (صغری). هر کس عالم و امانت‌دار باشد، می‌تواند سرپرست خزائن مصر شود (کبری). پس حضرت یوسف (ع) می‌تواند سرپرست خزائن مصر شود (نتیجه). بر پایه‌ی این استدلال، داشتن تخصص و امانت‌دار بودن از جمله بایسته‌های تربیت انقلابی نیروی انسانی در عرصه پذیرش مناصب اجتماعی است. در نگاه دین، سپردن امور به کاربلدها و آگاهان یک اصل است و پذیرش مسئولیت اجتماعی توسط افراد جاهل، در حالی که افراد شایسته‌تر از آن‌ها به آن مسئولیت وجود دارد، خیانت به خدا و رسولش محسوب شده است (احمدی میانجی، ۱۴۱۹: ۶۲۵/۲). در تحلیل عدم سپردن کار به شخص جاهل گفتنی است که یک کارگزار جاهل یا برنامه‌ای غلط تهیه می‌کند یا در اجرای یک برنامه صحیح افراط و تفریط می‌کند و کار را از مسیر اصلی خود خارج و در نتیجه باطلی را حق و حقی را باطل می‌کند (جوادی آملی، ۱۳۶۶: ۱۸۶). یکی از حساس‌ترین مناصب اجتماعی در هر کشوری، مناصب نظامی در تشکیلات نظامی آن کشور است. در جمهوری اسلامی ایران نیز همه نیروهای مسلح نقش برجسته‌ای در حوزه مأموریتی خود دارند، اما در میان آن‌ها نقش سپاه به جهت وظایف خطیری که طبق قانون اساسی در راستای دفاع از انقلاب اسلامی به آن محول شده، برجسته‌تر است؛ از این‌رو نیروی انسانی شاغل در این مجموعه به لحاظ گزینش و معیارهای شاخص مربوط به آن از حساسیت ویژه برخوردار است و بسته به اهمیت مناصب مطرح در سپاه، ضروری است که دو معیار فوق‌الذکر یعنی امانت‌داری و آگاهی به شکل دقیق در گزینش افراد رعایت شود؛ زیرا وجود این معیارها، زمینه تربیت انقلابی نیروها را فراهم می‌کند و با این تربیت است که کارآمدی نیروها و متعاقباً کارآمدی سازمان تضمین می‌شود و اهمیت این دو معیار به حدی است که قرآن کریم به وجود آن‌ها در مسئولین مستنداً به آیه‌ای که بیان شد، تصریح کرده است.

۵-۶. روحیه جهادی

دوری از تنبلی در انجام وظیفه از عوامل مهم در انجام درست آن وظیفه است و یکی از شاخص‌های تربیت انقلابی نیرو، دوری کردن وی از تنبلی و برخورداری از روحیه جهادی در انجام کار است. اجتناب از سستی در کار به سهم خود سبب افزایش کارآمدی نیروی انسانی در مسئولیت‌های اجتماعی می‌شود. طبق آیات قرآن دو عنصر «طبیعت» به معنای زمین، آب، هوا و ... و «نیروی انسانی» از عوامل مهم در پیشرفت جامعه انسانی هستند. نیروی انسانی از رهگذر تلاش و فعالیت هدفمند می‌تواند از مواهب طبیعت بهره‌مند شود و در این مسیر باید از تنبلی و تن‌پروری دوری کند؛ در غیر این صورت تصرف اثربخش در طبیعت اتفاق نمی‌افتد و به دنبال آن پیشرفت هم دیده نمی‌شود. امام باقر (ع)، تنبلی را عامل ضرر به دین و دنیای انسان می‌داند (ابن شعبه حرانی، ۱۴۰۴، ۳۰۰). امام صادق (ع) نیز تنبلی را دشمن کار می‌داند (کلینی، ۱۴۰۷: ۸۵/۵). طبیعت در نیروهای مسلح و سپاه می‌تواند بر امکانات مادی مورد نیاز آن‌ها تطبیق داده شود. برخی از این امکانات؛ مثل زمین، هوا، دریا و مانند آن به طور طبیعی آماده و در اختیار نیروها است و باید توان لازم را برای استفاده بهینه از آن‌ها در راستای مأموریت‌های خود داشته باشند و تنبلی و تن‌پروری نکنند. برخی دیگر از امکانات مذکور مثل تجهیزات نظامی و جنگی باید توسط خود نیروها تولید و فراهم شود و مثل نوع اول در طبیعت وجود ندارد؛ از این رو نیاز به تلاش و فعالیت جهادی و صحیح برای تولید این دسته از امکانات بیشتر از دسته اول احساس می‌شود؛ چراکه در اینجا ابتدا نیروی انسانی هم باید انگیزه‌ی این کار را داشته باشد و هم باید آمادگی‌های علمی لازم را در خود ایجاد کند. خوشبختانه نمونه‌ها و تجارب متنوع و زیادی در دست است که برای نمونه می‌توان به صنعت موشکی ایران اشاره کرد که صنعتی شدن دانش تولید موشک در جمهوری اسلامی ایران مرهون مجاهدت‌های شبانه‌روزی شهید تهرانی مقدم و تیم ایشان است و کارآمدی این صنعت در عرصه دفاع از کشور و انقلاب بارها به منصفی ظهور رسیده است. اگر امثال این شهید بزرگوار و همراهانش تلاش و مجاهدت نمی‌کردند و راحت‌طلبی و تنبلی را اختیار می‌کردند، بدون شک ملت ایران امروز این کارآمدی را در عرصه دفاعی و بازدارندگی نداشت؛ بنابراین استفاده از فرصت‌ها و دانش‌اندوزی و کسب مهارت برای تولید محصولات که کشور به آن نیاز حیاتی دارد، در اثر تربیت انقلابی موجب کارآمدی نیروهای نظامی کشور می‌شود.

۵-۲. مسئولیت‌پذیری^۱

مسئولیت‌پذیری در قبال وظیفه‌ی محوله از بایسته‌های تربیت انقلابی نیروها است. هرگاه انسان در حد توان فکری و جسمی خود کاری را بر عهده بگیرد، می‌تواند آن را به‌درستی انجام دهد؛ در این صورت نیازی به تکرار کار و هدر رفت وقت و سرمایه نخواهد بود. پیامبر خدا (ص) خطاب به ابن مسعود می‌فرماید: «هرگاه کاری را انجام می‌دهی، با علم انجام بده. مبدا کاری را بدون تدبیر و آگاهی انجام دهی که خدا فرمود: همانند آن زن (سبک مغز) نباشید که پشم‌های تابیده‌ی خود را پس از استحکام، وا می‌تابد» (طبرسی، ۱۴۱۲، ۴۵۸). امام باقر (ع) در تفسیر آیه ۱۸۹ سوره بقره می‌فرماید: «اینکه خدا فرموده است: و آتوا البیوت من ابوابها؛ مراد این است که کارها را از راه درست خود انجام دهید» (عیاشی، ۱۳۸۰: ۸۶/۱). در واقع کسی که مسئولیت‌پذیر است، تلاش می‌کند که کار را درست و مدبرانه انجام دهد و اگر توانایی انجام صحیح کار را نداشته باشد، مسئولیت‌پذیری وی اقتضا می‌کند که آن کار را به شخص توانای دیگری بسپارد یا توانایی لازم را برای انجام آن کار کسب کند. در سازمان‌های نظامی مسئولیت‌های خطیری مثل فرماندهی و اداره جنگ، آموزش به‌روز نیروها، تربیت بدنی و روحی صحیح آن‌ها وجود دارد و انجام دقیق آن‌ها نیازمند اشخاص مسئولیت‌پذیر است. طبق قاعده مسئولیت‌پذیری اگر شخصی قدرت و شرایط لازم را برای انجام مسئولیتی داشته باشد و آن مسئولیت به وی پیشنهاد شود، اولاً نباید در پذیرفتن آن تعلل و کوتاهی کند، ثانیاً پس از پذیرش، باید تمام تلاش خود را در انجام صحیح آن به کار گیرد. مسئولیت‌پذیری در امور طبق این تحلیل موجب افزایش کارآمدی می‌شود. در منطق دین از سپردن امور به دست خائن نهی شده است. یکی از عوامل خیانت در امور، پذیرفتن کارهایی است که شخص در آن‌ها تخصص لازم را ندارد و آن کار را نادرست یا ناقص انجام می‌دهد؛ از این رو امام صادق (ع) می‌فرماید: «اگر شخص خائنی را امین در امور بدانم یا شخص ناتوان و غیرمتخصصی که ضایع‌کننده است، در عمل به یک نتیجه خواهم رسید» (کلینی، ۱۴۰۷: ۳۰۱/۵). در این روایت جایگاه شخصی که در انجام کاری ناتوان و مسئول آن کار است مانند جایگاه شخصی است که در انجام کارها خیانت می‌کند.

1. accountability

۵-۸. وجدان کاری^۱

نیروی انسانی‌ای که در انجام کارها تخصص لازم را به کار می‌گیرد و پس از اتمام کار آن را با قاضی صادق درونی یعنی وجدان ارزیابی می‌کند، طبعاً بر میزان کارآمدی خود و موفقیت در انجام بهینه مسئولیت واگذار شده می‌افزاید. این امر باعث می‌گردد، نقص و عیبی در کار مذکور مشاهده نشود و در صورت مشاهده اصلاح گردد. بر این اساس می‌توان گفت وجدان کاری یک نیروی نظامی همان انجام دادن وظیفه و کار به شکل بهینه و کامل و بدون نقص است. رسول خدا (ص) می‌فرماید: «هرگاه یکی از شما کاری را انجام داد، آن را متقن (محکم و کامل) انجام دهد» (مجلسی، بی‌تا، ۱۵۷/۲۲). حضرت علی (ع) نیز به اتمام رساندن کار را از زیبایی‌های کار می‌داند: «زیبایی کار شایسته، به اتمام رساندن آن است» (آمدی، بی‌تا، ۳۶۳/۳). بدون شک داشتن وجدان کاری تأثیر مستقیمی در کامل انجام دادن کار و به انجام رساندن آن دارد. مقام معظم رهبری نیز بر رعایت کردن وجدان کاری در تمام امور تأکید می‌کند: «هر کس و در هر کجا که هستیم، وجدان کار را در کاری که بر گردن گرفتیم و تعهد کردیم، رعایت کنیم؛ چه این کار شخصی کاری برای نان در آوردن باشد و چه کاری اجتماعی و مردمی و مربوط به دیگران باشد همانند کارهای مهم اجتماعی و مسئولیت‌های کشوری» (روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۷۳/۰۱/۰۶). بر اساس جایگاه ممتاز وجدان کاری در آموزه‌های دینی و در نگاه مقام معظم رهبری، این خصلت یکی از بایسته‌های تربیت انقلابی افراد در نیروهای مسلح و سپاه محسوب می‌شود.

۵-۹. نظم و انضباط^۲

لزوم نظم و انضباط در امور به قدری روشن است که باید گفت شرط لازم زندگی است و انسان بدون آن نمی‌تواند عنصر مفیدی برای مسئولیت‌های اجتماعی باشد؛ زیرا اگر در کار جمعی و امور اجتماعی نظم حاکم نباشد، هرج و مرج پیش می‌آید که به نوبه‌ی خود سبب کاهش روحیه‌ی کارآمدی می‌شود؛ از این رو تأثیر این ویژگی در تربیت انقلابی، یک امر بدیهی است؛ چرا که یکی از نشانه‌های افراد انقلابی، وجود نظم و انضباط در کارهای آن‌ها است. حضرت علی علیه‌السلام در رهنمود خود به حسنین علیهما‌السلام نظم را در کنار تقوا قرار می‌دهد و این اهتمام حاکی از جایگاه ممتاز نظم در زندگی است: «أوصیکما و

1. work conscience

2. discipline

جَمِیعِ وَلَدِی و اَهْلِی و مَن بَلَغَهُ کِتَابِی بِتَقْوِی اللّٰهِ و نَظْمِ اَمْرِکُمْ» (نهج البلاغه، نامه ۴۷)؛ شما و تمام فرزندان و خانواده خود و کسانی را که این کتاب (وصیت نامه) به آن‌ها می‌رسد، به تقوا و نظم در کارها سفارش می‌کنم. بدون تردید وجود نظم و انضباط در زندگی سازمانی و محیط نظامی محسوس‌تر است و کلمه «نظم» در واژه «نظامی» نشانه‌ی این است که نظم و انضباط از ارکان نظامی‌گری است؛ به‌گونه‌ای که نظامی‌گری بدون این واژه محقق نمی‌شود. رعایت نظم و انضباط در یک فرد نظامی به این معناست که وی از فرمان‌های نظامی کاملاً تبعیت می‌کند. امام خمینی (ره) در این زمینه می‌فرماید: «نظم داشته باشید! هر اجتماعی با انتظامات می‌تواند رشد کند؛ مثلاً اگر بنا باشد که نظامی‌ها آن وضع نظامشان از دست برود، نمی‌توانند کاری انجام بدهند. اگر پایین‌دستی‌ها از آن بالادست‌ها اطاعت نکنند، آشفته می‌شود؛ انسجام پیدا نمی‌کند» (صحیفه نور، ۱۳۷۸، ۶/۲۶۵).

۵-۱۰. رعایت شئون پاسداری

در جامعه ایمانی برخی قشرها به جهت اتصاف به بعضی عناوین مهم، بیشتر در معرض نظارت و نگاه عموم قرار می‌گیرند و گاهی از این جهت محدودیت‌هایی در اجتماع نسبت به سایر اصناف مردم پیدا می‌کنند؛ مثلاً برخی افراد که به ائمه (ع) نزدیک بودند، همین نزدیکی سبب می‌شد امام معصوم (ع) از چنین افرادی در رعایت برخی امور توقع زیادی نسبت به رعایت آن‌ها از سایر افراد داشته باشند. امام صادق (ع) نسبت به یکی از یاران خود که نزد ایشان جایگاه بالایی داشت، فرمود: «نیکی از هر کسی خوب است و از تو به جهت جایگاه بالایی که نزد ما داری، نیکوتر است» (مجلسی، ۳۴۹/۴۷). پاسداران نیز در جامعه چنین موقعیتی دارند و کارهای آن‌ها بیشتر از سایرین تحت نظارت و توجه مردم است و این حساسیت ناشی از وابستگی بیشتر پاسداران به انقلاب اسلامی نسبت به سایر اصناف است. با توجه به این موقعیت‌ها و حساسیت‌ها از پاسداران توقع می‌رود که نسبت به رعایت شئون پاسداری جدیت بیشتری داشته باشند. این شئون همان گفتارها و رفتارهایی است که طبق مقررات دینی و انقلابی از یک پاسدار انتظار می‌رود و رعایت این شئون سبب می‌شود که در دل عموم مردم و دوستداران انقلاب و نظام جا باز کنند و انس و الفت قلبی آن‌ها با مردم بیشتر شود. مقام معظم رهبری در این زمینه می‌فرماید: «مشئ سپاه باید به‌گونه‌ای باشد که در چشم مردم وجیه، عزیزتر و شریف‌تر جلوه کند؛ چون نقشی که سپاه دارد، جز با اتکای به مردم عملی نیست» (جمعی از نویسندگان، بی‌تا، ۱۵۸)؛ بنابراین سپاه زمانی

می‌تواند نقش برجسته خود - یعنی دفاع از انقلاب اسلامی و دستاوردهای آن - را ایفا کند که به مردم اتکا کند و زمانی به مردم اتکا می‌کند که تربیت یافتن خود به گونه انقلابی را با رعایت شئون پاسداری اثبات کرده باشد.

۵-۱۱. بهره‌مندی از مشورت و تجارب دیگران

استفاده از مشورت مشاوران مناسب و آگاه و تجربه‌های افراد خیر و با سابقه سبب برنامه‌ریزی دقیق و اجرای موفق امور می‌شود؛ همچنین شخص را از خودرایی و تک‌محوری - که عامل ستم و خیانت به خود و دیگران است - باز می‌دارد. قرآن کریم پیامبر (ص) را در انجام امور به مشورت با مردم امر می‌کند؛ در واقع رسول خدا (ص) قبل از انجام کار مهم و اجتماعی مأمور است با مردم مشورت کند و دیدگاه آن‌ها را بداند. آیه ۱۵۹ سوره آل عمران می‌فرماید: «در کار با آنان مشورت کن».^۱ حضرت علی علیه‌السلام نیز در نامه ۵۳ نهج‌البلاغه به مالک اشتر توصیه می‌کند که در انتخاب کارگزاران شایسته از مشورت افراد خبره بهره‌برد و هشدار می‌دهد در صورتی که از مشورت دیگران استفاده نکند، دچار خودسری و خودرایی شده، شاخه‌های ستم و خیانت را گرد می‌آورد. طبق کلام حضرت امیر (ع) یکی از پیامدهای ناگوار عدم بهره‌مندی از مشورت، گرفتار شدن به خودرایی و به تبع آن ظلم و خیانت در حقوق عمومی و خصوصی افراد است. حضرت علی (ع) در کلام دیگری به روشنی بیان می‌کنند که اگر شخص از تجارب دیگران در حوزه کاری خود استفاده نکند، به هدف خود نمی‌رسد^۲ و کار ابرتر می‌ماند (آمدی، ۱۳۶۶: ح ۱۰۱۶۲). در نیروهای مسلح، افرادی که مسئولیت‌های گروهی و اجتماعی دارند؛ مثل فرماندهان و مسئولین نمایندگی و عقیدتی، بیشتر نیازمند مشورت و بهره‌مندی از دیدگاه دیگران هستند. یکی از نشانه‌های تربیت انقلابی آن‌ها، مشورت کردن است؛ زیرا از این رهگذر، نظر آن‌ها متقن‌تر و تأثیرگذارتر می‌شود و این اتقان به هدف نهایی آن‌ها که رسیدن به حیات طیبه است، کمک بسزایی می‌کند.

۱. و مشاورهم فی الامر

۲. من غنی عن التجارب عمی عن العواقب.

۶. نتیجه‌گیری

نظر به جایگاه اساسی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در حراست از تمامیت ارضی، تأمین امنیت داخلی و خارجی کشور، دفاع همیشگی از انقلاب و دستاوردهای آن و با توجه به ویژگی‌های جنگ معاصر و اقتضائات زمان، وجود نیروی انسانی و نظامی‌ای که در اثر تربیت انقلابی سبب کارآمدی در اهداف سپاه شود، مهم جلوه می‌کند؛ از این رو فرماندهان و مدیران شاغل در نیروهای مسلح در تأمین امنیت و آرامش مردم و در دفع هجمه‌های بنیادین و پیچیده‌ی علیه انقلاب نقش برجسته‌ای دارند. اگر هدف نیروهای مسلح برقراری امنیت و ثبات در کشور و ایجاد فضائی امن و آرام برای زندگی مردم و دفع حملات پیچیده و سازمان‌یافته و برنامه‌ریزی‌شده‌ی دشمنان خصوصاً استکبار جهانی و رژیم غاصب صهیونیستی علیه ملت ایران است، ضروری است برای داشتن نیروی انسانی کارآمد در نیروهای مسلح، بایسته‌هایی لحاظ شود تا در پرتو آن‌ها تربیت انقلابی محقق شده و کارآمدی نیروها متناسب با آن مشاهده شود. از آیات قرآن و احادیث معصومین (ع) و دیدگاه امامین انقلاب استفاده می‌شود که نیروی انسانی برای اینکه تربیت انقلابی پیدا کند، باید معیارها و بایسته‌هایی برای وصول به آن داشته باشد که می‌توان به این موارد اشاره کرد: ولایت‌مداری، خلاقیت، بن‌بست‌شکنی، داشتن روحیه‌ی بسیجی، متخصص و امانت‌دار بودن، اجتناب از تنبلی، مسئولیت‌پذیری، وجدان‌کاری، نظم و انضباط، بهره‌مندی از مشورت و تجارب دیگران و رعایت شئونات پاسداری.

منابع

۱. قرآن
۲. نهج البلاغه
۳. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
۴. اساسنامه سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی
۵. ابن شعبه حرانی، حسن بن علی (۱۴۰۴ ق)، تحف العقول عن آل الرسول، قم: انتشارات اسلامی.
۶. احمدی میانجی، علی (۱۴۱۹)، مکاتیب الرسول (ص)، چ اول، قم: دار الحدیث.
۷. اکبریان، علی اصغر و دیگران (۱۳۹۰)، شایستگی‌های پاسداری، چاپ اول، قم: مرکز چاپ نمایندگی ولی فقیه در سپاه.
۸. باقی نصرآبادی، علی و دیگران (۱۳۹۴)، شایستگی‌های مدیریت و فرماندهی، چاپ دوم، قم: زمزم هدایت
۹. دهخدا، علی اکبر (۱۳۸۵)، لغت‌نامه دهخدا، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
۱۰. تمیمی آمدی، عبدالواحد بن محمد (۱۳۶۶)، غررالحکم و دررالکلم، چاپ اول، قم: دفتر تبلیغات اسلامی
۱۱. کلینی، محمد بن یعقوب (۱۴۰۷ ق)، الکافی، چاپ ۴، تهران: دار الکتب الاسلامیه.
۱۲. کنگره شهید سردار پاسدار مهدی زین‌الدین (۱۳۷۳) سر دلبران، تهران: نشر روح.
۱۳. گلستانی، غلام نبی (۱۳۸۳)، ویژگی‌های حکومت پاسخگو در مدیریت علوی، پژوهش‌های اجتماعی اسلامی، شماره ۴۹ و ۵۰، ص ۳۷-۶۰.
۱۴. گودرزی، ابراهیم (۱۳۷۱)، سیرت سرداران سپاه اسلام (۵): شهید مهدی باکری، تهران: معاونت تبلیغات و انتشارات سپاه.
۱۵. طبرسی، حسن بن فضل (۱۴۱۲ ق)، مکارم الاخلاق، چاپ ۴، قم: شریف رضی.
۱۶. طباطبائی، محمدرضا (۱۳۷۹ ش)، صرف ساده، قم: دار العلم.
۱۷. عیاشی، محمد بن مسعود (۱۳۸۰ ق)، تفسیر عیاشی، چاپ اول، تهران: المطبعه العلمیه.

۱۸. صحیفه نور (۱۳۸۵)، مجموعه رهنمودهای امام خمینی، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
۱۹. شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۹۰)، سند تحول بنیادین آموزش و پرورش.
۲۰. رفیعی، علی و علی اصغر الهام نیا (۱۳۹۰)، تربیت اسلامی و منش پاسداری، قم: انتشارات زمزم.
۲۱. راغب اصفهانی، حسین (۱۴۱۶ ق)، مفردات الفاظ قرآن، بیروت: دار العلم.
۲۲. حر عاملی، محمد بن حسن (۱۴۰۹)، وسائل الشیعه، چاپ اول، قم: مؤسسه آل البيت عليهم السلام.
۲۳. جمعی از نویسندگان، (۱۳۷۱)، سپاه از دیدگاه مقام معظم رهبری، قم: پژوهشکده تحقیقات اسلامی.
۲۴. جمعی از نویسندگان (بی تا)، دژهای استوار، قم: پژوهشکده تحقیقات اسلامی.
۲۵. جوادی آملی، عبدالله (۱۳۶۶)، اخلاق کارگزاران در حکومت اسلامی، تهران: نشر فرهنگی رجا.
۲۶. مجلسی، محمد باقر (۱۴۰۳)، بحارالانوار، بیروت: مؤسسه وفا.
۲۷. مفید، محمد بن محمد بن نعمان (۱۴۱۳)، الاختصاص، چاپ اول، قم: المؤتمر العلمی لألفیه الشیخ المفید.
۲۸. موسوی، سید تقی و معتمد، عزت الله (۱۳۹۸ ش)، تربیت انقلابی: چپستی و چرایی و چگونگی، قم: پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع).
۲۹. مطهری، مرتضی (۱۳۸۳)، تعلیم و تربیت در اسلام، چاپ ۴۱، تهران: انتشارات صدرا.
۳۰. نرم افزار حدیث ولایت (۱۳۷۷)، مجموعه رهنمودهای مقام معظم رهبری، ویرایش دوم، دفتر مقام معظم رهبری.

۳۱. <https://www.iran-academy.or>

۳۲. <https://rc.majlis.ir/fa/law/show>

Revolutionary Training Essentials in the Islamic Revolutionary Guard Corps

Davood Basarati¹

Abstract:

Revolutionary training is one of the most crucial factors in the effectiveness of the Islamic Revolutionary Guard Corps (IRGC) in achieving its designated objectives. The lofty goals of IRGC forces, including the defense of territorial integrity and national security, particularly the legal and comprehensive defense of the Islamic Revolution and its achievements, necessitate that force management and administration be in the hands of personnel who have undergone revolutionary training. Therefore, understanding the essentials of revolutionary training, or in other words, identifying its key indicators within the IRGC, is of paramount importance and warrants investigation. This article employs a descriptive-analytical approach, drawing from the Quran, narrations, and the views of the revolutionary leaders, to highlight some of the essential components of revolutionary training. By adhering to these essentials, the training of forces within the IRGC can enhance efficiency and effectiveness in realizing its objectives. The findings suggest that titles such as adherence to leadership, creativity, problem-solving, Basiji spirit, being specialized and trustworthy, responsibility, avoidance of laziness, work ethic, discipline, adherence to guardianship norms, and benefiting from valuable experiences of others can be among the most important essentials of revolutionary training in the IRGC.

Keywords: Training, Revolutionary Training, Islamic Revolutionary Guard Corps, Human Resources.

Received:
2025/02/05
accepted:
2025/03/10
P.P: 51-68

1. Assistant Professor and Faculty of the Islamic Education Department at Imam Hussein (AS) Officer and Guard Training University . Organizational Email: davood57basarati@gmail.com

In The Name Of Allah

Research Journal of Revolutionary Education

Autumn&Winter 2024, Volume 1, issue 1 (Serial No. 1)

Concessionaire: Imam Hussein (AS) Guards Officer and Training University -
Alawite Education Center

Director-in-Charge: Dr. Ali Pourkhazaei

Editor: Dr. Bahman Zarei

Executive Manager: Dr. Behzad Jalalvand

Setting and layout: Ahmad Gheinari

Printing and binding: Balagh Printing Center

Print circulation: 10 copies

Price: 2/000/000 Rials

Publications Office Address: Qom, end of Imam Ali Highway (peace be upon him), after the exit
of the old Tehran road, General Officer Training and Alawi Guards Training Center

Publication Office Number: 02536660634

Publication Email Address: b.zaree@ihuo.ac.ir